

PRED NADALJEVANJEM PROCESA V FLORENCI

Sodna obravnava, ki pojde v zgodovino

Zakaj se ne spoštuje mirovna pogodba? Dvojna morala - Dajte Beneškim Slovincem manjšinske pravice

Kazenski proces proti petdesetorici pripadnikov tako imenovane Briško-beneške čete, ki se je začel 22. decembra pred potnim sodiščem v Florenci in se bo tam nadaljeval 22. januarja, je brez dvoma dohodek mednarodnega pomena.

V Evropi je, kolikor je nam znano, to edini primer, da so postavili 13 let po končani vojni na zatožno klop skupino ljudi, ker so se z orožjem v roki uprli Hitlerju in Mussoliniju. Obtoženi so bili, kljub temu da so jih na boj proti fašizmu in nacizmu pozivali med vojno zavezniki ter voditelji odporiškega gibanja v sami Italiji. Obtoženi so, akoravno je v mirovni pogodbi rečeno, da Italija ne sme kazensko preganjati in niti ne »vzнемirjati« svojih državljanov le zato, ker so se borili na strani zaveznikov in se zavzemali za njihove vojne cilje.

In Italija se je tega predpisa, razglašena v 16. členu mirovne pogodbe, doslej tudi vestno držala. Nikjer v republiki ni bil nihče pozvan na odgovornost, ker se je med vojno bojeval kot partizan s puško v roki proti Mussoliniju in Hitlerju.

SLOVENSKI »VELEIZDAJALCI«

Nastane vprašanje, zakaj so naredili edino izjemo z Beneškimi Slovinci. Izjemo res le z njimi, kajti nobenega drugega Slovenca v naših krajih niso zavoljo njegovega partizanstva postavili pod obtožbo ali drugače nadlegovali.

Beneške Slovence so zgrabili zategadelj, ker se oni baje niso borili le za splošno stvar zaveznikov, temveč obenem za narodno združenje z ostalimi Slovinci, se pravi za odcepitev od Italije. To pa je veleizdaja, za katero naj obtoženci prejmejo zdaj zaslužen težko kazen. Tu tiči jedro in bistvo političnega procesa v Florenci. Vsa druga dejanja, katerih dolže naše brate, so postranskega pomena.

Branitelji navajajo v prid obtožencev silno važno dejstvo, da za časa partizanskih bojev Beneška Slovenija ni bila več **sestav del Italije**. V tej in sosednih pokrajinah je bila prešla vsa zakonodajna, upravna in sodna oblast v roke Nemcev, Beneška Slovenija je bila **dejansko del Hitlerjeve Nemčije** in bi bila postala tudi pravno, da je Hitler dobil vojno.

DATI JIM TREBA »POSTENO LEKCIJO«

Ce že govorimo o veleizdajalcih, so to lahko le fašisti, ki so tedaj **Nemce podpirali**, in ne slovenski partizani, ki so se bojevali proti Hitlerju in njegovim zaveznikom.

Zakaj ni Italija postavila na zatožno klop nobenega fašistovskega pomagača Nemcev, pač pa celo gručo bivših partizanov iz Beneške Slovenije? Glavni in, lahko rečemo, **edini vzrok** je v tem, ker so se ondotni slovenski partizani v tistih časih, ko je na njihovi rodni zemlji italijanska oblast zginila ter so postale vse bodoče državne meje v Evropi negotove, drznili zahtevati, naj se Beneški Slovinci združijo v enoto z ostalimi Slovinci onkraj meja svoje ožje domovine.

Isto so sicer zahtevali tudi Slovinci na Goriškem, Tržaškem in v Istri, vendar njim ni tega nihče bogzna kako zameril ter jih po vojni ni zavoljo tega nihče klical na odgovor. Toda po mnenju italijanskih nacionalistov enako ravnanje ni smelo in moglo biti dovoljeno za naš narod v nadiških dolinah.

Tu so živeli po njihovem sicer ljudje slovenskega porekla, a ki se ne čutijo več Slovence, temveč so že zdavnaj popolnoma poitalijančeni. Ondotni prebivalci so se že tako pretopili v vladajočem narodu, da jih ni mogoče več razločiti od ostalih Lahov. Da se je med borbami proti Mussoliniju in Hitlerju začela prebujati v prebivalstvu polagoma zavest njegove slovenske pripadnosti, je bilo za italijanske nacionaliste nezaslišano.

Možje in fantje, ki so med ljudstvom slovensko zavest širili in utrjevali, so pa bili pravi »izdajalci«. Za njihov zločin naj bo-

do sedaj v Florenci kaznovani. To naj bi bil en zgled za vso Beneško Slovenijo.

NACELO NARODNE SAMOODLOČBE

Priznavamo, da postopno prebujanje slovenske zavesti, ki ga opažamo v nadiških dolinah, za italijanske raznarodovalce ni prijeten pojav. Drugo vprašanje pa je, ali je nevarno za Italijo kot državo. Mi menimo, da državi ne preti nobena katastrofa, ako bi rimska vlada razširila na maloštevilne Beneške Slovence iste manjšinske pravice, kot jih imajo ostali državljani slovenske, nemške ali francoske narodnosti. Saj je po mirovni pogodbi in ustavi k temu celo obvezana in bivši predstavnik Italije pri ZVU v Trstu Diego De Castro je napisal, da bi načelno ne mogel nasprotovati, če bi se manjšinska določila londonskega sporazuma raztegnila na Beneško Slovenijo. To tembolj, ker v deželi, kot vsi priznavajo, ni iredentističnega, državi sovražnega gibanja.

Da so se ondotni slovenski partizani v času, ko je v njihovi domačiji vladal Hitler in se je Evropa tresla v svojih temeljih, izjavili za združitev z lastnim narodom, pa ne more biti po moralnih pojmih sodobnega človeštva noben zločin. Saj je načelo, da ima vsak narod pravico odločati o svoji usodi in bodočnosti, zapisano tudi v osnovni listini Združenih narodov ter sprejeto od vseh njenih članic, torej tudi od Italije.

Oberdank, Sauro, Battisti

Nikjer se v ostalem ni narodnostno načelo tako cenilo, zagovarjalo in poveljevalo kot ravno v sodobni Italiji. Može, ki so se borili in žrtvovali za zedinjenje italijanskega naroda, proslavljajo po vseh šolah kot junake. Po njih imenujejo trge in ceste po vsej republiki, zanje navdušujejo doraščajočo mladino.

Doživeli smo, da se je ravno v dneh sodne obravnave v Florenci obhajala na Tržaškem obletnica Viljema Oberdanka, sina slovenske matere in italijanskega očeta, ki ga je Avstrija obsodila na smrt, ker je v znak protesta, da tukajšnji Italijani niso bili združeni s svojo matično državo, skušal izvršiti atentat na cesarja Franca Jožefa.

Prvaki Kršč. demokracije so ob obletnici postavljali Viljema Oberdanka novim rodovom za vzor pravega rodoljuba. En njegov doprni kip je bil izročen v varstvo tudi neki šoli v Sosljanu,

Enakega spoštovanja so deležni Nazario Sauro, Cesare Battisti in vsi drugi možje, ki so se pod Avstrijo žrtvovali za zedinjenje italijanskega naroda. Pri nas obstoji posebna organizacija »prostovoljcev iz Julijske krajine in Dalmacije«, sestojeca iz mož, ki so za prve svetovne vojne stopili kot avstrijski državljani v vrste italijanske vojske, da se z njo bore za združitev avstrijskih Italijanov s svojo matično državo. Vsi ti ljudje so v oči Italije spoštovana vredna domoljubi.

Kako je mogoče po vsem tem označiti partizane iz Beneške Slovenije, ker so se ravno tako zavzemali za zedinjenje lastnega naroda, za zločince? Če je to moralno upravičeno, potem so bili veleizdajalci in zločinci tudi Battisti, Sauro in vsi ostali.

NOVICE Z VSEGA SVETA

MIKOJANOVO POSLANSTVO

Namestnik Nikite Hruščeva Mikojan potuje po Ameriki iz mesta v mesto, kjer ga madžarski izseljenci in njihovi prijatelji javno napadajo, službeni in zlasti gospodarski krogi pa prijazno sprejemajo.

Med njegovim obiskom je moskovska vlada naredila dve stvari: poslala je v vseмирje lunik in kmalu zatem predlagala, naj se v času dveh mesecev skliče zasedanje vseh držav, ki so bile v vojni s Hitlerjem, ter sklene na njem mirovna pogodba z Nemčijo.

Moskva je obenem dostavila svoj načrt o pogodbi.

Najvažnejša točka v načrtu je, naj bodoča združena Nemčija sestoji iz dveh držav: zapadne demokratične in vzhodne komunistične. Adenauer in zapadnjaki so pa drugače mišljenja. Po njihovem naj bi o obliki bodoče Nemčije odločalo skupno svobodno glasovanje vsega nemškega naroda.

Zavoljo tega bo sovjetski predlog gotovo odbit. Pač pa bo verjetno prišlo do sestanka vesil ali vsaj do pogajanj med Ameriko in Rusijo, kar se zdi da je poglobitveni cilj Mikojanovega obiska. Če bi sestanek te ali druge vrste samo ublažil napetost, ki danes vlada v svetu, bi ga vsi miroljubni ljudje morali pozdraviti.

Danes se Mikojan sestane z Einsenhowerjem.

PRESEDNIK TITO V INDIJI

Maršal Tito je po obisku v Burmi dospel s spremstvom v Novi Delhi, kjer so ga zelo slovesno sprejeli.

Državni poglavar Indije Prasad je na svečani večerji naglasil, da Tito ni več tujec v Indiji. Odkar je prvič obiskal deželo, se je med obema državama razvilo tesno in prijateljsko sodelovanje na vseh področjih. Skupni napor Indije in Jugoslavije so služili ohranitvi miru v svetu.

Tito je v odgovoru dejal, da se je najbolj treba bati atomske in vodikove sile, ki še vedno služijo »kot sredstvo strahovanja in uničevanja, namesto da bi se uporabljala za to, da se ustvari človeštvu srečnejše življenje«.

Jutri bosta Nehru in Tito začela uradne razgovore.

KOT V MUSSOLINIJEVIH ČASIH

Včeraj smo v Trstu spet doživeli nekaj, kar dokazuje, kako močno se zadnje čase pri nas širi strupena narodna nestrpnost.

V prometnem središču mesta so se neznanici splazili na spomenik pisatelja Rossetija, ga od glave do nog ovili v italijansko trobojnico, na vznožju pa postavili velik napis z naslednjim besedilom:

Nella Patria de Rossetti, non se parla che italiano — V Rossettijevi domovini se govori samo italijanski.

To nas spominja na temno dobo fašizma, ko so slični napisi bili nabiti v vseh javnih prostorih Trsta in so črnosrajčniki opsovali ali celo preklofutali Slovence, če se je drznil spregovoriti v svojem jeziku. Tako so ravnali z ljudstvom ki živi tu že od 6. stoletja, se pravi, preden se je italijanski narod pojavil v zgodovini.

Napis izpričuje, da so pri nas na delu sile, ki teže za tem, da bi se v Trst vrnili stari Mussolinijevi časi. In kdo bi se čudil, da se v mladini oživlja fašistična protislovenska miselnost, če vidimo, kako celo voditelji Kršč. demokracije, tako na primer tudi Župan Franzil, ob vsaki priložnosti kažejo le prezir za jezik slovenskih someščanov in bratov v Kristusu!

Značilno je tudi, da so izzivalni protislovenski napis včeraj lahko gledali ves dan mimoidoči, a da ga le policija ni opazila. Cdstranila ga je šele zvečer, ko je bilo mesto v temi.

USPEH ATLANTSKE SKUPNOSTI

Zaradi Cipra je nastal, kot znano, težak spor ne le med Grčijo in Veliko Britanijo, ki ima otok pod svojo oblastjo, temveč tudi med Grčijo in Turčijo. V Ankari so se namreč bali, da bi ciprski turški manjšini grozilo narodno zatiranje, če bi otok prišel pod Grčijo. Da bi bila ta nevarnost odstranjena, je Turčija zahtevala, naj se Ciper razdeli na dva dela: v enem bi vladali Grki, v drugi Turki.

V Grčiji je nastal tak odpor proti delitvi, da se Grki niso hoteli več udeleževati niti sej Atlantske zveze ter grozili iz nje izstopiti. Malo je manjkalo, da Grčija in Turčija ne pretrgata diplomatskih odnosov. Vsi poskusi, da bi zastopniki Turčije, Grčije in Velike Britanije sedli k zeleni mizi ter skušali priti do sporazuma, so ostali brez uspeha. Tudi posredovanje glavnega tajnika Atlantske zveze, sposobnega in uglednega politika Spaaka, ni nič koristilo.

Šele na zadnjem zasedanju Atlantskega sveta v Parizu meseca decembra je Spaak končno dosegel, kar je hotel. V začetku tega leta bo prišlo do zaželenega sestanka med Anglijo, Grčijo in Turčijo. Tako so premagana nasprotja, ki so izpodkopavala slovo v Atlantski skupnosti ter silno škodovala zapadnjakom. To je prvi pomemben uspeh Atlantske zveze v evropski politiki.

SOVRAŽNIKI LASTNEGA NARODA

Nedeljski Il Piccolo je objavil sklep organizacije vojnih »prostovoljcev iz Dalmacije in Julijske krajine,« s katerim ogorčeno protestirajo zoper nameravano uvedbo dvojezičnosti na Tržaškem. »Slovanski nacionalizem,« je rečeno v resoluciji, se sklicuje na londonski sporazum, toda ta je brez vsake veljave, ker ga ni odobril rimski parlament.

»Predrzna zahteva,« naj se pripusti tudi slovenščina na sodnije in v druge urade, »žali čustva in zgodovino Trsta« ter ponižuje vse tiste, ki so se bojevali in žrtvovali za italijanstvo teh krajev. Prostovoljci pozivajo organizacije v mestu, naj se priključijo protestu ter zahtevajo od vlade da zaščiti »javni in moralni red proti vsakemu atentatu na italijanstvo Trsta.«

Resolucija, iz katere žehi globoko sovraštvo do Slovencev, je ponoven dokaz, v kako strupenem in neznosnem ozračju je prisiljena živeti naša narodna manjšina. Prostovoljci so s svojo predpotopno miselnostjo obenem izpričali, da so politično nezreli ter nasprotniki lastnega naroda. Kaj bi se namreč zgodilo, če bi tudi Jugoslovani onkraj

meje gledali v uporabi jezika drugorodne manjšine ogrožanje javnega reda? Italijani v coni B bi bili primorani se posluževati v vseh uradih le slovenščine ali hrvaščine.

Da bi namreč v manjšinski politiki mogla dandanašnji trajno veljati dvojna moralna, ena Italijane, druga za Slovence, to naj si gospodje izbijejo iz glave.

ZLOČINI NA TRŽAŠKEM

V soboto so v Trstu slovesno otvorili novo sodno leto. Državni pravdnik Grieb je povedal, da je v pretekli dobi 1958 bilo na Tržaškem mnogo več tožb kot l. 1957. Namernih bankrotov je bilo 25, zelo so se pomnožile kazni zaradi prometnih prestopkov. Močno rastejo zlasti zločini, ki jih zagreše mladostniki, in število spolnih prestopkov. Slabo luč meče na socialne razmere tudi dejstvo, da je bilo l. 1958 izvršenih ali poskušanih 300 samomorov.

Vseh zakonskih prekrškov, velikih in malih, je bilo na tržaškem ozemlju prejšnje leto okrog 40.000.

PRELOM V NAVADAH

Na Japonskem je veljal nad 2.500 let predpis, da se člani cesarske hiše smejo poročiti le z osebami plemiških rodbin. Sedaj se je pa 24-letni prestolonaslednik Akihito zaročil s hčerko lastnika mlinov Mihiko Shoda in cesarski svet je sklep bodočega japonskega vladarja odobril. Zaročnica sta se spoznala pri igranju tenisa.

Prelom z večstoletnim običajem je znak, da demokratična misel o enakovrednosti vseh ljudi in stanov zmaguje tudi na Jutrovem. Da so plemenitaši posebna vrsta ljudi, je predsodek, ki ne spada več v naše čase.

POKVARJENI DIJAKI

V južnoitalijanskem mestu Salernu je 19-letni Geiovanni Grimaldi padel pri jenskih izpitih iz prirodopisa in moral zato ponavljati razred. Po počitnicah se je hotel maščevati nad profesorico: vrgel se je nanjo in jo tako obdeloval s pestmi in brcami, da je treščila z glavo ob tablo, ki se je prelomila. Profesorico so odpeljali v bolnišnico, dijaka pa še lovi policija.

RAZKOŠNA RAZSTAVA

V Londonu so prejšnji teden odprli razstavo draguljev z vsega sveta. V prostorih starinarja Christie je izloženih za 8.750 milijonov dragih kamenov: diademi angleških kraljic, zgodovinska ovratnica francoske kraljice Marije Antoinette, dragulji grškega bogataša Niarha itd. Ves ta blesk in sijaj straži noč in dan vojska 600 izbranih policistov.

SREČEN POLICIST

Na novoletni loteriji v Italiji je zadel 36-letni policist Salvatore Bucci iz Barija 100 milijonov. Srečko je bil kupil njegov brat Nikolaj, s katerim si bosta zdaj dobitek po bratovsko razdelila.

Novi bogataš Salvatore je izjavil, da misli ostati v sedanji službi pri policiji do časa, ko ga bodo po zakonu upokojili.

ŠE ENA

V Londonski »boljši« družbi so vpeljali novi ples »char-char-char«. Plešejo ga popoldne ob čaju. Plesalke si med plesom povezejo čajne skodelice na glavo. Baj je to zelo duhovito.

SMRT SLOVITEGA ZNANSTVENIKA

V Ameriki je umrl 70-letni raziskovalec Severnega tečaja Hubert Wilkins. Pokojnik je v večnem ledu preživel kar 26 zim. L. 1931 je skušal s podmornico Nautilusom prepluti Severni tečaj, v čemer pa ni uspel. Ko je dosegel Spitsberške otoke, se je ladja pokvarila in pogreznila v Ledeno morje. Poskus se je posrečil, kot znano, na istoimenski atomski podmornici šele lani.

KAKO JE RESIL OČETU ŽIVLJENJE

Anglež dr. Charles Olson je pred kratkim praznoval srebrno poroko. Nesreča je hotela, da mu je med svečano pojedino obtičal kos šunke v sapniku. Bil je že na tem, da se zaduši, ko se je sin junaško odločil: vzel je navaden kuhinjski nož in z njim odprl očetu sapnik. Nato je zlomil nalivno pero in iz njega vzel gumijasto cev, ki jo je dal očetu v sapnik, da je skozi njo začel zopet dihati. Peljali so ga takoj v bolnišnico, kjer je kmalu popolnoma ozdravel.

Po svetu

ZDRUŽENE DRŽAVE — Ameriške ženske je prevzela nova moda. Kupujejo si svetleče se pete. Vsakokrat, ko se z njimi dotaknejo tal, se zaiskrijo na njih drobcene žarnice.

Član društva za zaščito živali je spustil pomotoma na isti hodnik 75 psov in 14 mačk. Si lahko predstavljate boj, ki je nastal. Bitka je trajala tri četrt ure.

Pogumni 13-letni Tony Belcher je z golimi rokami ujel več ko dva in pol metra dolgega morskega psa.

NEMČIJA — Neki uradnik iz Hamburga je na poti iz službe ugriznil v pravkar kupljeno salamo. Pri tem si je zlomil zob ter je hkrati začutil v ustih nekaj trdega. V salami je bil našel zlatnik.

ŠVICA — Tovarna ur Doxa je dala v prodajo nove ročne ure, namenjene zdravnikom in medicinskim sestram. Če pritisneš na gumb, ura natančno odmeri čas, določen za 20 rednih srčnih utripov in na posebni ploščici se prikaže številka, ki kaže, kako naglo bije srce posameznega bolnika.

JUGOSLAVIJA — V gozdovih Gorskega Kotara (Hrvatska) se je letos pojavilo izredno veliko število volkov, ki povzročajo precejšnjo škodo gospodarstvu, ker pogosto napadajo živino. V treh pogonih se je lovcem doslej posrečilo ustreliti 15 volkov.

—o—

Zaradi hudih nalivov je Neretva prejšnji teden silno narasla ter poplavlila mnogo polja. Največje poplave so bile pri Čaplini v Hercegovini ter pri Metkoviću in Opuzenu v Dalmaciji.

PORTUGALSKA — V Lisboni so podrli staro poslopje, da bi sezidali novo. Ko so delavci kopali temelje, je eden izmed njih naletel na zakladnico draguljev, ki se jih je prilastil. Policija ga je nekaj dni potem zaprla.

Dragulji so imeli vrednost 8 in pol milijona lir.

NOVICE**KDO IMA DENAR?**

L. 1950 je bila ustanovljena Evropska plačilna zveza, ki je izravnavala plačila med včlanjenimi državami. Z dogovori o ustaljenosti in zamenljivosti (konvertibilnosti) valut se ta zveza ukine in na njeno mesto stopi Evropska denarna pogodba. Likvidacija plačilne zveze pa je združena s poravnavo dolgov in izterjanjem kreditov. Zanimivo je, kdo je plačilni zvezi dolžan in kdo ima kaj terjati. Konec zadnjega novembra so bili dolžniki (v milijonih dolarjev): Francija 626, Anglija 353, Norveška 86, Danska 68, Turčija 33, Grčija 12, Islandija 7. Upniki pa so bili: Zahodna Nemčija 1095, Belgija-Luksemburg 157, Nizozemska 104, Švedska 9, Avstrija in Švica po 6, Italija 5. Torej ima največ kapitalov v vojni premagana Zahodna Nemčija, ki nudi kredite na desno in levo.

KAR NA DEBELO

V okolici Vicenze so odkrili družbo, ki je skrivoma kuhala žganje. Samo v enem prostoru so zaplenili 100 hektolitrov drage pijače; v raznih gostilnah in kavarnah po Benečiji so našli 17.000 steklenic s ponarejenimi užitninskimi pečati.

Mreža se je raztezala do Gorice, kjer so zaprli več članov tihotapske družbe. Državo so ogoljufali za znesek, ki gre v stotine milijonov.

KAJ BO Z LUNIKOM?

Ruski znanstvenik Sternfeld je pred dnevi izjavil, da bo prvi sovjetski planet v začetku leta 2113 že 125-krat obkrožil sonce.

NAROČNIKOM NA TRŽAŠKEM

Naročnikom iz Tržaške smo v današnji številki priložili položnice. Prosimo jih, naj jih čimprej izpolnijo ter oddajo na najbližjem poštnem uradu.

Uprava

Sodna obravnava, ki pojde v zgodovino

(Nadaljevanje s 1. strani)

KDO USTVARJA IRENTIZEM

Krščanska morala je le ena in zato ne dovoljuje, da se za ista dejanja eni ljudje hvalijo, drugi pa kot hudodelci tirajo v ječe.

Razen tega je pa sodna razprava v Florenci tudi s političnega vidika nesmiselna, saj utegne prizadeti Italiji težko in bržkone nepopravljivo škodo. Zakaj? Zategadelj, ker po nepotrebnem do dna duše razburja, izziva in žali vse prebivalstvo Beneške Slovenije, katera te dni globoko sočustvuje s svojimi sodno preganjanimi sinovi in njihovimi nesrečnimi družinami.

V množicah, ki so danes še zveste in vdanе državi, bi se moglo razširiti in ukoreniniti prepričanje, da za Beneške Slovence v Italiji ni pravice: fašistični Hitlerjevi po-

in se tedaj prvič srečal z zemljo. Do trčenja pa ne bo prišlo, ker bosta na Lunik še vedno delovali privlačni sili sonca in lune. Leta 1975 bo planet 15 tisoč km oddaljen od zemlje.

Sadovi oportunistične politike

Sredi prejšnjega tedna so doslej žal neznan zlikovci ponovno oskrunili spomenik, ki ga je slovensko ljudstvo postavilo sredi kraške gmajne pri Bazovici žrtvam fašistične strahovlade: Bidovcu, Milošu, Marušiču in Valenčiču.

Zalostno je predvsem, da se taka gnusna in podla dejanja morejo dogoditi v letu Gospodovem 1959, ko je začel človek prodirati v tajne vesoljstva in se celo na pol divja plemena Azije in Afrike začel osvobajati in postajati enakopravna.

Kdo je zakrivil zločin, priča fašistični znak, namazan na spomenik. To pomeni, da v fašistične vrste vstopa tudi tukajšnja mladina, kajti oskrumbo so gotovo zagrešili mladi ljudje.

Da so se fašisti ohranili in se celo učvrstili, ni samo zasluga njihovih starih voditeljev, temveč tudi vladajoče demokristjanske stranke, ki iz zgolj oportunističnih vzrokov 13 let po vojni ni niti načela manjšinskega vprašanja. Da bi se ne zamerili nacionalistom in fašistom, se tukajšnji demokristjani manjšinskega vprašanja izogibljujejo kot hudič blagoslovljene vode! Ker se boje zgubiti nekaj sto volivcev, nočejo javno izpovedati, da so po naukih krščanstva Slovenci povsem enakopravni Italijanom.

Oportunizem demokristjanov je kriv, da na tukajšnjih sodnijah in v drugih uradih ni dvojezičnosti, da naše šole niso še uzakonjene in da naš življenjski pravično zastopani v vseh državnih in poldržavnih ustanovah.

Če vladajoča stranka ne bo opustila dosedanje oportunistične politike, je gotovo, da se bo fašizem v Trstu krepil in z njim rasla nasilstva in divjanja. Tukajšnji demokrščanski voditelji so torej pred svojo vestjo in pred zgodovino dolžni, da uberejo novo pot ter se odločijo za zares krščansko in demokratično politiko. Sicer jih bo tok življenja prej ali slej pregazil.

D. L.

Tržaškega

TRŽASKI OBCINSKI SVET

Na zadnji seji mestnega sveta je odbornik Geppi poročal o gospodarskem načrtu za leto 1958 - 59. Občinski odbor je sestavil načrt javnih del, ki bodo skupno stala 2 milijardi 191 milijonov lir. Občina ne namerava izvršiti teh del s sredstvi iz lastnega proračuna, temveč bo, kot ostala leta, zaprosila za državni prispevek.

Največ denarja pojde za ureditev cest in kanalizacije v mestu, za gradnjo občinskega avtomobilskega parka in nove osnovne šole pri Sv. Ivanu. Za okolico je predvidenih okrog 90 milijonov, od katerih bodo 48 potrošili za urejevanje in asfaltiranje cest. Tako bodo ponovno asfaltirali cesto od barkovljanskega svetilnika do Kontovela ter cesto v Lonjer.

Za Prosek in Kontovel nameravajo zgraditi javno kopalnico in pralnico, v Lonjerju pa samo pralnico.

Kot vidimo, je odbor prezrl potrebe Sv. Križa, Bazovice, Trebče in Padrič, kjer bi bilo prav gotovo treba marsikaj urediti. O načrtu javnih del bo svet razpravljal jutri in upamo, da ga bodo svetovalci dopolnili ter zlasti upoštevali zahteve in potrebe zgoraj omenjenih naselij.

SV. KRIZ

V nedeljo, 4. t.m., in na dan sv. treh kraljev je Slovensko narodno gledališče s sodelovanjem Glasbene Matice uprizorilo v naši vasi opereto Boccaccio. Velika dvorana Ljudskega doma je bila pri obeh prireditvah nabito polna. Vsi udeleženci bomo prirediteljem ohranili v trajnem spominu. Ponosni smo na vse nastopajoče, saj s svojim lepim igranjem delajo čast slovenski manjšini v Italiji. Z upanjem, da bomo lahko spet videli kakšno novo delo, prav pristržno čestitamo vsem, ki so se potrudili, da je opereta tako dobro uspela.

Ko že govorimo o kulturnih prireditvah, bi radi omenili še televizijo. Kot znano imamo že nekaj časa slovenske televizijske sporede iz Ljubljane, toda v vseh vaških gostilnah in barih lahko gledamo le italijanske sporede iz Rima in Milana. Prepričan pa sem, da bi gostilna, kjer bi lahko gledali tudi slovenske televizijske sporede, le pridobila nove goste, saj v naši vasi imamo še mnogo ljudi, ki radi slišijo lepo slovensko besedo.

Potrebno se nam tudi zdi, da spregovorimo nekaj besed o naših domačih trgovcih. Ko so oblastva pred meseci določila nov davek na javne napise, so skoraj vsi naši trgovci odstranili table. Nekateri so pa zbrisali slovenski napis in pustili samo italijanskega, čeprav je vsem znano, da v domačih trgovinah kupujejo le domačini, kajti priseljenci imajo svojo trgovino, v katero pride ne zahajajo in jo podpirajo.

Nekaj sličnega se zadnji čas dogaja tudi v vaški brivnici. Kjer je pred meseci stal slovenski napis, se je te dni pojavila tabla z napisom Barbieri. To se nam zdi zelo čudno, kajti naša brivca sta bila vedno dobra Slovenca, ki sta tudi več let igrala v vaški godbi.

Pred kratkim so v Sv. Križu ustanovili nogometno društvo, ki so mu dali ime

U. S. Carsica. Čeprav v moštvo igrajo skoraj samo slovenski fantje in se vadijo v slovenskem Ljudskem domu, so lepak, ki vabijo na nogometne tekme, somo italijanski.

To so sicer malenkosti, toda poštenega Slovenca boli srce, ko vidi, kako naši ljudje v zadnjem času podcenjujejo svoj materinski jezik. Če oblastva ne dovolijo dvojezičnosti na sodnih in v drugih uradih, naj se sliši in vidi slovenska beseda vsaj tam, kjer smo mi gospodarji!

Križan

NABREŽINA

Prejšnji petek je bila seja nabrežinskega občinskega sveta. Na predlog odbornika Markoviča so svetovalci sklenili razpisati natečaj za dve učiteljski mesti v občinskih otroških vrtcih. Natečaja se lahko udeležijo dekleta, ki so položile usposobljenostni izpit za učiteljico otroškega vrta ter imajo najmanj štiri leta službe. Svet je nato še razpisal natečaj za mesto pomočnika v tajništvu občine, katerega se lahko udeležijo kandidati, ki tudi imajo najmanj 4 leta službe v občinskih uradih. Na tajni seji so pa svetovalci začasno nastavili gđ. Mirando Vižintin ter gđ. Fatimo Radovič za učiteljici v otroškem vrtcu v Šempolaju, oziroma Devinu.

Svet je zatem razpravljal o prispevku podjetju La Carsica, ki vzdržuje krajevno avtobusno službo. Podjetje trdi, da je v letu 1958 imelo okrog 6 milijonov zgube in je zato zaprosilo občino za primeren prispevek. Po daljši razpravi je bil sprejet predlog odbornika Draga Legiša, po katerem bo svet zadevo ponovno in izčrpnje proučil, ko bo na dnevnem redu razprava o proračunu.

Odbornik Drago Legiša je v imenu odbora na koncu predložil svetu resolucijo, ki obravnava vprašanje samoupravne dežele.

Resolucija poudarja nujnost, da se čimprej ustanovi avtonomna dežela s posebnim statutom Furlanija — Julijska krajina, ki pa naj nudi posameznim pokrajinam široko zakonodajno, gospodarsko in upravno avtonomijo. Glavno mesto nove dežele naj bo Trst, vsa Tržaška pa naj se proglasi za carine prosto ozemlje. Statut dežele naj vsebuje jasne zakonske predpise za popolno jezikovno in kulturno zaščito slovenske manjšine, kot jo predvidevata ustava in londonški sporazum. Resolucija je bila sprejeta soglasno.

MAVHINJE

V petek popoldne smo spremili k zadnjemu počitku 61-letnega posestnika Josipa Furlana, po domače Pepija Lenčkinoga. Rajnki je že dalj časa bolehal, nihče si pa ni mogel misliti, da nas bo tako hitro zapustil. Bil je mož dobrega in plemenitega značaja, nikomur ni niti želel niti storil kaj slabega. Odšel je k Stvarniku po plačilo za svoja dobra dela. Tam se je tudi združil s svojo ljubljeno hčerko Vando, ki je pred nekaj leti umrla v cvetu mladosti.

Užaloščeni vdovi gospe Angeli, sinu Stojanu, ki se nahaja v Južni Afriki, hčerki učiteljici Láviji ter ostalim sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje.

Virgilu Ščeku v spomin

Ker se je bilo bati, da se bodo kmetje skušali na ta ali oni način maščevati, se je v župnišču isti dan oglasilo tričlansko odpisništvo buzetskih fašistov v spremstvu ondotnega poveljnika orožnikov ter posilo dekana Flega, naj »ljudstvo pomiri«. Napad so zakrivali »neodgovorni in pijani mladeniči« brez vednosti fašističnega vodstva. Dekan naj oprost!

Isto odpisništvo je šlo mirit prebivalstvo tudi v vas Sv. Martin ter se je javilo obenem pri odboru Narodnega doma v Buzetu, zatrjujoč vsem, da za nasilstva niso odgovorni fašistični voditelji. Da bi dokazali Hrvatoma svojo dobro voljo, so orožniki celo zaprli poveljnika napadalcev, zobotehniko Josipa Coradija iz Trsta. Toda fant je ostal v ječi le osem dni, nato je prišel na svobodo, ne da bi se mu bil skrivil las.

22.

Dr. E. BESEDNJAK

Zagotvilom, da se fašistični voditelji z nasilstvi ne strinjajo, naša javnost seve ni mogla verjeti. Preveč je bilo namreč oboroženih tolp, ki so tedaj drvele po Istri in ostali Julijski krajini ter brez prestanka strahovale naše mirno ljudstvo. Kdo je mogel verjeti, da se vse to godi proti volji fašistične stranke?

Razmerje med Slovani in Italijani v Julijski krajini se je zelo poostrilo tudi zavoljo tega, ker je v leto 1921 padla uradna priključitev naših krajev h kraljevini Italiji.

To se sliši nekoliko čudno, kajti dogodek sam na sebi je bil nekaj naravnega in neizogibnega. Po podpisu Rapalske pogodbe dne 12. novembra 1920 je namreč vsakdo vedel, da bo rimski parlament proglasil aneksijo dežele Italiji.

Razen tega je Politično društvo Edinost že januarja pozvalo v posebnem proglašenju Slovenca in Hrvatov, naj se sprijaznijo z dejstvom da so postali italijanski državljani, ter vzamejo nase dolžnosti, ki iz njega izvirajo.

»Zvesti svojemu narodu, a pokorni državnim zakonom,« je napisano v proglašenju, »boste, bratje in sestre, zahtevali od Italije spoštovanje, zaščito, gojitev svoje narodnosti! Terjali boste, da nehajo preganjati vaš jezik v šoli in cerkvi, v uradih in javnem življenju, pačiti in brisati osebam in krajem izvorna imena, zatirati vašo narodno trobojnico, tepati vaše šege in navade; vztrajali boste pri tem, da se vam da svoboda narodnega, političnega, kulturnega in gospodarskega razvoja in da na mesto lepih besed in praznih obljub naposled stopi odkrito, pošteno ravnanje z našim trpinčenim ljudstvom.«

Proglas, ki ga je bil sestavil dr. Josip Wilfan, ni zahteval v bistvu nič drugega, kot da Italija zajamči Slovencem in Hrvatoma Julijske krajine pravice, katere pritičejo vsaki tujerodni manjšini v kulturni državi. Zahteval je, naj Italija izpolni obljube, dane našemu ljudstvu ob prihodu v Julijsko krajino.

To je bilo vse, kar so v danih razmerah Slovenci in Hrvati mogli pričakovati od rimske vlade.

(Nadaljevanje na 5. strani)

Dopisi iz Goriške

GORIŠKI POKRAJINSKI SVET

Goriški pokrajinski svet je imel v tednu pred božičem zadnji dve seji v preteklem letu.

Na prvi, 18. decembra, se je prvič zgodilo, da je svet z večino glasov zavrnil razpredelnico o plačah uslužbencem v umobolnici, kot jo je predlagal upravni odbor. Že pred sejo so zastopniki uslužbencev sporočili odboru in sindikatom, da novo razpredelnico odločno odklanjajo, češ da je zanje poniževalna, ter zahtevajo tolikšne plače, kot jih prejemale uslužbenci tržaške umobolnice.

V razpravo so posegli svetovalci vseh političnih skupin, med njimi tudi oba Slovenca gg. Černe in dr. Macuzzi. Sprejet je bil predlog svetovalca Bergomasa, po katerem bodo sindikati dobili na vpogled lestvico o plačah, ki jo je izdelal upravni odbor. Vsi odborniki pa so se glasovanja vzdržali.

Sindikati bodo sporočili svoje stališče o plačah pokrajinskemu odboru, tako da bo svet o tej zadevi ponovno razpravljal na seji 17. januarja.

V soboto, 20. decembra, je pokrajinski svet na drugi seji v glavnem razpravljal o obračunu za leto 1957. O tem je poročal odbornik dr. Chientarolli, ki je svetovalce obvestil, da znaša primanjklaj za leto 1957 nič manj kot 169 milijonov lir. Po krajši razpravi je svet obračun soglasno odobril. Primanjklaj za leto 1957 bodo poravnali s posojilom, ki ga bodo najeli pri državnih posojilnicah.

Svetovalci so nato razpravljali o proračunu za leto 1959, o katerem je poročal odbornik dr. Chientarolli. Prvi se je prijavil k besedi svetovalac Miladin Černe. Omenil je, da so svetovalci prejeli poročilo o proračunu zelo pozno in da zato niso imeli časa, da bi ga preučili, kakor treba. Poudaril je tudi, da so pokrajinske finance zelo šibke, saj se je primanjklaj povzpela na eno milijardo 105 milijonov lir. Prihodnje leto pa bo primanjklaj, kakor se predvideva, znašal še 216 milijonov več. Ta znesek je zelo visok, zlasti še zaradi tega, ker se bodo vsa proračunska sredstva uporabila zgolj za tekoče upravne potrebe in pokrajina ne bo mogla zaradi ogromnega dolga izvesti nobenega večjega javnega dela. G. Černe je dejal, da pokrajina po njegovem ne more pričakovati zboljšanja svojega težkega finančnega stanja, niti če se spremeni zakon o krajevnih financah. Zato bi uprava mogla izlesti iz dolgov le s pomočjo države.

OBMEJNI PROMET

Ena izmed najbolj posrečenih in učinkovitih zamisli, ki so izboljšale odnose med sosednjima narodoma in državama, je prav gotovo videmski sporazum o malem prometu. O tem dovolj jasno govore statistični podatki, saj je bilo v preteklem letu skoraj 1 milijon 100 tisoč prehodov. Z navadnimi prepustnicami je prekorajčilo mejo 700.584 jugoslovanskih in 217.987 italijanskih državljanov. Največ prehodov pa je bilo v mesecu decembru, saj je prišlo v Gorico 77 tisoč 576 jugoslovanskih, v Jugoslavijo pa je odšlo 17 tisoč 318 italijan-

skih državljanov. Dotok potnikov iz Jugoslavije je bil prejšnji mesec tako velik zaradi semnja sv. Andreja in zaradi božičnih ter novoletnih praznikov.

Od nedelje dalje vozi ob 8. uri zjutraj Ribijev avtobus iz Gorice (iz ulice IX. avgusta) na Lokve in se vrača v Gorico ob 17. uri. Že v preteklem tednu je zapadlo na Lokvah nad 30 cm snega in zato bo ta zveza dobro služila goriškim smučarjem in izletnikom.

IZ SOVODENJ

Pretekli petek je imel naš občinski svet prvo redno sejo v novem letu. Soglasno je najprej odobril dve važni resoluciji, ki zahtevata ponovno priključitev Sovodenj goriški sodniji, kamor so spadale vse do leta 1947, ter čimprej ustanovitev nove dežele z glavnim sedežem v Trstu. Svetovalci so tudi razpravljali o povišanju najemnine za lovišče na ozemlju sovodenjske občine in o opremlitvi novega otroškega vrtca v Rupi.

V četrtek prejšnjega tedna smo ob veliki udeležbi vaščanov pokopali 76-letno Katarino Tomsič, roj. Petean. Rajnka je že med prvo svetovno vojno zgubila svojega moža Antona. Sama je morala skrbeti za štiri sinove in hčerko. Njen sin Stanko je padel v drugi svetovni vojni. Naj sveti plemeniti pokojnici večna luč. Sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

V pritličju našega županstva se nahaja trošarinski urad, ki je odprt vsak torek od 10. do 12. ure.

IZ DOBERDOBA

Tik pred sv. tremi kralji je imel naš župan g. Andrej Jarc daljši sestanek z goriškim prefektom dr. Nitrijem. Govorila sta predvsem o gradnji otroškega vrtca v Doberdobi. Zanj so že izbrali prostor in pripravili načrt, ki predvideva 8 in pol milijona lir stroškov, toda izkazalo se je, da bi s to vsoto občina ne mogla vrtca dograditi in opremiti. Ker je potrebnih še dva in pol milijona lir, je župan zaprosil prefekta, naj poskrbi, da ta znesek nakažejo iz državne blagajne.

Naša občina je ukrenila vse, kar je potrebno, da bi oblastva priznala doberdobski občini značaj gorskih krajev, ki imajo razne olajšave in ugodnosti. Zato je župan zaprosil prefekta, naj posreduje, da se Doberdob vključi v skupnost gorskih krajev, kar bi usposobilo občino, da izvede marsikatero novo javno delo.

Župan je s prefektom razpravljal tudi o vprašanju občinskih cest. Občina name-rava namreč zgraditi novo cesto, ki bi šla od orožniške postaje do vaškega trga. Ta pot bi bila znatno krajša od sedanje, ki gre mimo pokopališča. Občina se je že začela pogajati za odkup zemljišč, ki jih potrebuje za zgradnjo nove poti. Poglavar goriške pokrajine je obljubil vso pomoč pri reševanju omenjenih občinskih zadev.

RODITELJSKI SESTANEK

Ravnateljstvo Nižje srednje šole (nižje gimnazije) v Gorici vabi starše dijakov na roditeljski sestanek, ki bo v nedeljo, 18. jan. ob 10.30 v šolskih prostorih v ulici Randaccio.

Na sestanku bodo profesorji poročali o uspehu, ki so ga dijaki dosegli v prvem tromesečju tekočega šolskega leta, in se s starši pomenili o vprašanjih, ki zadevajo šolo.

Virgilu Ščeku v spomin

(Nadaljevanje s 4. strani)

PRIKLJUČITVENE SVEČANOSTI

Vendar proglas našega političnega vodstva ni zadovoljil italijanskih nacionalistov. Njihov tisk ga je označil za »izzivanje.« Zakaj? Zato, ker njim ni zadostovalo, da Slovenci in Hrvati priznajo novo državo ter se obvežejo se pokoriti njenim zakonom. Nacionalisti so zahtevali nekaj več.

Pričakovali so, da Slovani priključitev svoje domačije k Italiji pozdravijo z **navdušenjem** ter se udeležijo slovesnih proslav aneksije, ki so se prirejale po vsej deželi v februarju in marcu. Politično vodstvo je udeležbo odklonilo, ker se mu je zdelo protinaravno, da bi se Slovenci in Hrvati **veselili** aneksije, s katero so bili odtrgani od svojih matičnih narodov.

To bi bilo isto, kot da bi v našem času terjali od Italijanov v Istri, da se **navdušujejo** za priključitev k Jugoslaviji ter **javno proslavljajo** dan, ko so bili izločeni iz svoje narodne skupnosti. Zahteva bi ne bila le protiprirodna, ampak tudi politično zelo nespa-metna.

In vendar so laški nacionalisti l. 1921 stavili tako zahtevo Slovincem in Hrvatom naših krajev. Vse to še spričo požigov, nasilstev in krivic, ki jih je moralo zadnja leta pretrpeti naše ljudstvo!

Nemci na Južnem Tirolskem so aneksijo svoje domacije k Italiji proglašali za »dan narodne žalosti.« Politično društvo Edinost tega ni naredilo v Julijski krajini, pač pa je pozvalo prebivalstvo, naj ta dan zbira prispevke za narodnoobrambni sklad manjšine. Od tod velika zamera!

ANEKSIJA IN VOLITVE

Za fašiste pa so bile priključitvene proslave lepa priložnost, da jih izkoristijo še v svoje posebne namene. Ker so bili razglasili, da Slovenci in Hrvati ne smejo imeti v rimskem parlamentu nobenega poslanca in se je po njihovem moglo to doseči le s tem, da se vlije-ta v prebivalstvo strah in trepet, jim je zelo prav hodilo, da naši ljudje niso marali proslavljati aneksije. Fašisti so imeli krasen **»domoljuben«** povod, da se znašajo po mili volji nad našim ljudstvom.

Organizirali so strahovalne pohode po vseh vaseh Goriške, Tržaške in Istre. Razbijali in metali so na cesto slovanske napise, klofotali brez vzroka naše ljudi, streljali na slepo v zrak in delali tudi hišne preiskave.

Kot primer naj navedem napad na Vrtojbo pri Gorici 12. februarja. V občino je pridrvelo 30 oboroženih črnosrajčnikov v spremstvu 4 orožnikov. Najprej so razbili napis na gostilni Marije Batistič in pretepli njenega sina. Nato so vdrli v županske urade, kjer so raztrgali vse slovenske napise in spise ter grozili županu z orožjem. Od tod so šli v prostore Slovenske čitalnice, žugali navzočim članom s smrtjo, vse razmetali ter odnesli društveni napis. Zatem so planili proti župnišču. Vikarja Švaro so s samokresi v rokah gnali surovo iz sobe v sobo, da vidijo, ali »ne skriva kje orožja.«

Iz župnišča je šla pot v združeno gostilno Čavdek. Tu so začeli pretepati goste, streljali naokoli in razbili šipe. Strelji so se drugi dan poznali v stropih in okenskih okvirjih.

(Nadaljevanje)

Beneška Slovenija

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Pred dvema tednoma se je v Vidmu sestala komisija Italijanskega avtomobilskega kluba (A.C.I.), ki je razpravljala o najnovejšem razvoju avtomobilskega športa. Predsednik društva je javil, da se ne bodo več prirejale avtomobilske tekme iz Kluzke na sedlo Nevea, ker je tamkajšnja cesta v preslabem stanju. Za dirkališče so zdaj določili cesto, ki vozi iz Čedad na Staro goro. Ta pot je dolga 8 km in so jo lani poletni asfaltirali. Dirke, ki bodo spomladi, bo prišlo, kot upamo, gledat mnogo ljudi, ki bodo lahko tudi spoznali lepoto naših krajev, saj nudi Stara gora prelep razgled na vso Beneško Slovenijo.

Prejšnji teden je umrl 47-letni Alojzij Guš iz Zavrta. Rajni je še dan pred smrtjo šel na lov na Hum, kjer pa mu je postalo slabo, tako da so ga prijatelji morali prinesiti domov. Naslednje jutro je umrl. Njegova nagla smrt je pretresla vso okolico. Pogreba se je udeležila ogromna množica ljudi. Pokojnik je bil skrben družinski oče in vzoren delavec. Pri vseh je bil priljubljen in vse ga je spoštovalo. Naj mu sveti večna luč! Užaloščeni družini izrekamo globoko sožalje.

IZ PODBONESCA

Naša občina spada med največje občine v Beneški Sloveniji. Če bi upoštevali samo letošnji obračun, ki izkazuje 2 milijona 363.167 lir dobička, bi rekli, da je občina bogata. Saj imajo skoraj vse občine v Italiji, zlasti mestne, velike primanjkljaje. Kljub aktivnemu obračunu pa je naša občina zelo, zelo revna.

Naši občinski upravitelji bi mnogo pametneje gospodarili, če ne bi v obračunih izkazovali dobička in z njim zakrivali bedo prebivalstva. Pri nas se namreč zane-marjajo prepotrebna javna dela. Tudi z letošnjim prebitkom bi mogli izvesti kako javno delo, pri katerem bi marsikateri revni domačin dobil delo in z njim primeren zaslužek, ki bi mu omogočil obstanek na domačih tleh, medtem ko se danes klati po svetu.

Pred nekaj dnevi so začeli zidati novo cesto, ki bo vodila iz Hlodiča preko Doljenih Brd v Platac. Tamkajšnje prebivalstvo težko pričakuje zgraditev omenjene ceste, ker mora danes vse potrebščine nositi na hrbtih.

Pred dvema tednoma je nenadoma umrla 58-letna Antonija Rukli iz Topolovega. Žena se je naenkrat počutila slabo in, čeprav so jo takoj prepeljali v čedadsko bolnico, ji zdravniki niso mogli več pomagati. Ko so jo prepeljali iz bolnice domov, je umrla. Bila je vzorna gospodinja in mati treh sinov in ene hčerke; Silverij, eden izmed sinov, se je pred kratkim ponesrečil v Franciji, kjer leži še danes bolan. Blagi pokojnici naj sveti večna luč! Žaljujoči družini in sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.

IZ ST. LENARTA

Že dvakrat smo v listu pozvali občino, naj čimprej popravi cesto, ki vodi iz Utane skozi Jaged na Staro goro. Toda doslej se občina ni še pobrigala, da bi jo vsaj malo uredila, čeprav je pot podobna potoku. Prebivalci imamo zaradi te nemarnosti

hudo škodo, saj moramo svoje pridelke sami voziti v mesto. Kupci ne morejo namreč prihajati v vas s tovorniki, ker se cesta udara. Letos smo imeli mnogo sadja, zlasti kostanja, a vsega nismo mogli prodati in ga je zato mnogo segnalo.

Cas bi bil, da občina cesto popravi, saj je dolžna služiti ljudskim potrebam.

V Slenartu sta se pred kratkim poročila učiteljica Terezija Feletič iz Čumurja ter g. Collavini, sin lastnika avtobusnega podjetja iz Vidma. Novoporočencema želimo rojaki obilo sreče v skupnem življenju.

Dopisi iz Goriške

IZ STEVERJANA

Nekaj dni pred božičem je naš občinski svet najprej odobril novo razpredelnico za trošarino v letu 1959. Nato je sprejel predlog podjetja Selveg za napeljavo električne luči v Jazbinah ter v vseh hišah na Valerišču, Šcednem in v Grojni, kjer je še ni. Podjetje je že pred daljšim časom predložilo proračun pristojnemu ministrstvu. Vsa dela bi po tem proračunu stala okrog 4.6 milijona. Selveg se je obvezala znižati ta znesek za 20 odstotkov, to je na 3.7 milijona lir.

Za šolsko postrežnico na Valerišču so imenovali Bogomilo Podveršič; svetovalci so odobrili tudi nakup 100 stotov drv za ogrevanje šol in občinskih uradov. Županu so odobrili 8000 lir nagrade za leto 1959, tajniku pa izplačilo nadur.

Naše županstvo je včeraj na javni dražbi oddalo gradnjo novih ljudskih šol na Valerišču in v Jazbinah.

65

V SONCU IN SENCİ

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

Kmalu so ji ostale skoro samo oči, ki so še vedno sijale v polni milini.

Ko jo je obiskala romunska kraljica in pesnica Carmen Sylva v Ischlu in jo nagovarjala, naj se pogumno upira sovražni usodi, ji je cesarica odgovorila: »Ne, ne, le kamen sem ostala.«

Njena okolica se je resno zbalala, da hoče namenoma od lakote umreti. Živela je le ob mleku in jajcih. Pri tem je pa delala mrzle in vroče kopeli, drugo za drugo, da je hujšala kar pred očmi. Živčnost se je začela stopnjevati.

V svoji duševni otrplosti se je lotila še prevajanja Shakespeara v —grščino.

Zimo 1896 je prebila v Biarritzu. Od jutra do večera je prebila na samotni skali kraj morja, tudi v dežju in mrazu. »Kako veličastno je morje,« je pisala na Dunaj, »noben človek ne razume. Od burje in viharja še meni brni v glavi.« Franc Jožef je prejemal o ženinem stanju stalna poročila. Zato je poslal v Biarritz svojega osebnega zdravnika Kerzla, ki je ugotovil, da cesarica kateri dan použije samo par oranž in nič drugega, pač pa se vedno tehta v stra-

hu, ali ni zvišala teže za kak gram. Cesariji je pisal, naj se nikar namenoma ne pogreza vedno globlje v žalost in naj se ne zapira pred svetom. Dosegel je prav nasprotno. Niti z dvorno damo ni več hotela na sprehode. Ponoči je uhajala skozi vrata za služinčad in se je šele naslednji večer vračala v hotel.

Končno se je le vdala, da jo je zdravnik preiskal. Ugotovil je, da se ji na sklepih nabira voda. Opozoril jo je, da so to znaki hudega pomanjkanja hrane. Elizabeta je zmajala z glavo, vendar je pristala, da bo vsak dan popila nekaj kozarcev kozjega mleka.

Zadnji blesk

Ko je zopet prišla malo k sebi, so jo začele zanimati tudi javne razmere. Že od nekdanj je imela neko nerazumljivo nagnjenje do klasičnega sveta in do Madžarov.

Spomladi leta 1896 so pripravljali v Budimpešti svečanosti za tisočletnico obstoja ogrskega kraljestva. Elizabeta se jih je hotela udeležiti. Ko se je 2. maja peljala s cesarjem po budimpeštanskih ulicah, jo je

množica tisočernih in tisočernih navdušeno pozdravljala. Vsakdo je hotel videti cesarico, o kateri so slišali zadnje čase toliko različnih mnenj. Ona pa je sedela vsa v črnini v kočiji kot mater dolorosa in si s pahljačo zakrivala blede obraz. Ogrrela se je nekoliko le spričo izrazov ljudske vdanosti, a ves blesk jo je pustil do globin srca hladno. »Večrajšnje slavje,« je pisala hčeri Valeriji, »je bilo zame žalostno. Spominjam me na podobne proslave skupaj z Nazijem (intimno ime za sina Rudolfa): iste himne, iste povorke, vse enako, le njega ni...«

Presunilo pa jo je, in to poslednjič v življenju, ko je imel v državnem zboru slavnostni nagovor predsednik Seilagy. Omenil je, da je kraljica tista, ki je znala z nežno materinsko roko splesti niti, katere vežejo ogrski narod na cesarsko dvojico. Ogrski velikaši so začeli vpiti »eljem« in metali kalpake v zrak. Vsa dvorana je odmevala. Čez hip so začele tudi množice pred palačo hrumeti in zabučal je en sam veličasten vzklik nesrečni kraljici v pozdrav. Njen blede obraz je spreletela rožna rdečica, oči so zadobile stari blesk. Ljubezen ljudstva je tako prevzela Elizabeto, da je začela sunkovito jokati. Za trenutek je padel zid, ki je ločil njo od vsega sveta. A le za hip.

Ko so odzveneli zadnji vzkliki, je zopet sedel na cesarskem prestolu živi kip mogočne Habsburžanke, zaznamovane smrti.

(Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Neva Rudolf: „Južni križ“

Z Nevo Rudolf se je pojavila na literarni pozornici na Tržaškem nova generacija, ki je odrasla in se izoblikovala že v povojnih razmerah. Lahko bi jo imenovali tudi generacijo »Literarnih vaj«. Mlada avtorica je izdala že zbirko novel, ki je izšla v Argentini in ki je še nismo dobili v roke, tako je ta njena knjiga verzov »Južni križ« za njena druga samostojna publikacija.

Naslov zbirke se nanaša na večletno bivanje mlade pesnice v Avstraliji, odkoder se je šele pred kratkim vrnila. Vendar najdemo v knjigi, ki šteje 26 pesmi, le 4 pesmi, ki jih ji je navdahnila Avstralija. Vse druge pesmi so bile spočete iz ljubezni do domače zemlje in iz domotožja po našem Krasu. Domotožje in intimno doživljanje naše kraške in obmorske pokrajine pod Krasom je osnovno čustvo teh pesmi, kateremu je našla pesniško čist in neposreden izraz zlasti v pesmih »Repentabor«, »Miramar«, »Devin«, »Pod tržaškim svetilnikom«, »Valse triste«, »Gorečkas«.

Druge pesmi so se ji rodile iz deklinškega hrepenja po ljubezni, ki ostane nepotešeno, ker »... v samoti me iščejo tvoje dlani«. Najlepše od teh nežnih, preprostih pesmi, ki pa so prav zaradi svoje preprostosti v izrazu in v neposrednosti doživljanja močne, so »Parsley Bay«, »Jesen v Avstraliji«, »Južni križ«, »Objemi me«, »Poljub«, »Spomin pomladi«, »Silvestrovo 1955«. Vse so kot iskren vzdih osamljenega, ljubečega srca. V njih je čutiti skrit, nežen ritem srca, ki skuša priti v sklad z zvonenjem tujega sveta, a v to zvenenje se oglašajo zvonovi ponižnih starih cerkva po naših kraških

vaseh, »vonj po naših trtah in breskvah« in hrepenenja polna melodija »Valse triste« iz nekdanjih dni.

Manj posrečene so pesmi miselnega ali religioznega značaja, če izvzamemo morda »Pompejsko Marijo«. V njih je miselno malo izvirnega in tudi čustveno doživetje je šibko. Se preveč je čutiti shemo in tuje vplive, katerih sicer tudi v drugih pesmih ni mogoče zanikati, kar pa je razumljivo in naravno zaradi pesnične mladosti, da ne rečemo celo pohvalno, ker priča o njeni resnosti v prizadevanju, da bi kultivirala svojo izražanje in ga oplemenitila v šoli najboljših slovenske poezije. Občuten je vpliv zlasti katoliške slovenske poezije iz časa med obema vojnoma. Na tisto poezijo spominja tudi oblika njenih verzov, ki je svobodna in goji predvsem notranji ritem ekspresionizma, ponekod pa tudi spominja na vzore jezikovna posoda.

»Južni križ« je brez vsakega dvoma najbolj razveseljiv literarni dogodek lanskega leta v Trstu in s to zbirko se je Neva Rudolf predstavila kot pesnica, od katere še lahko nekaj pričakujemo.

Uvodne besede v zbirko je napisal pesnik Vinko Beličič. Tudi oprema je lepa ter je tiskarna v čast.

Knjiga je izšla v samozaložbi, natisnila pa jo je tiskarna Adria v Trstu.

Priznanje za Spacala

Ravnateljstvo beneške Biennale je povabilo slikarja Lojzeta Spacala, da je izdelal barvno litografijo za njena božična voščila, katera je razposlalo galerijam, uglednim umetnikom in kritikom ter raznim ustanovam in predstavnikom oblasti v Italiji in tujini. Spacala je doletela ta čast kot glavnega nagrajenca za grafiko na lanski Bienniali.

Na predvečer praznika sv. treh kraljev pa je odprl Spacal svojo osebno razstavo v galeriji Girasole v Vidmu. Razstavil je troje olj, 15 ksilografij v črno-belem in v barvah ter štiri izrezljane in poravane lesene plošče.

• V Zah. Nemčiji so izdelali film Karavana sužnjev, posnet po romanu Karla Maya. Film prikazuje boj Kara Ben Nemsija proti trgovcem s sužnji v Orientu. Ben Nemsija igra Viktor Staal, a kritiki pravijo, da njegov junak ne ustreza predstavam mlade domišljije o Kara Ben Nemsiju. Bolj ugaja Hadži Halef Omar Georga Thomalle.

• Hudo je zbolel pisatelj Ksaver Meško. Star je nad 80 let in pred kratkim je obhajal 60-letnico mašništva. Vse do zdaj je bil čil in je še pridno pisal, zraven pa opravljal dušnopastirsko službo v težavni gorski fari Sele pri Slovenj Gradcu.

• Nedavno je obhajal sedemdesetletnico slovenski novelist Stanko Majcen. Po vojni živi bolj sam zase v Mariboru. Ze pred vojno je nehal pisati. Zanj je njegova knjiga izšla leta 1944 v Ljubljani (Bogar Meho in druge novele). Spadal je med pisatelje Doma in sveta. Njegove novele so bile zelo cenjene.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE V TRSTU
V nedeljo, 18. jan. 1959, ob 16.30 v Ljudskem domu
v Sv. Križu

Dino Dardi

ZLOČIN IN KAZEN

prosta interpretacija po romanu Dostojevskega

V torek, 20. januarja 1959, ob 20.30 v kino dvoranu
v Skednju

GIGI

po noveli pisateljice Colette napisala Anita Loos

Moderna Galerija v Ljubljani

KULTURNE VESTI

• V Zah. Nemčiji sta se spustila v hudo debato socialnodemokratski poslanec Adolf Arndt in poštini minister Stücklen zaradi neumetniško izdelanih nemških znamk, ki so bile izdane v letu 1958. Poslanec Arndt je označil dobrodelne znamke lanskega leta za umetniški »kič«, minister pa se je izgovarjal, da so prinesle državni blagajni precej denarja, kar pa po poslančevem mnenju ne opravičuje dejstva, da država širi »kič«.

• Mesto Zeneva je razpisalo glasbeno tekmovanje, ki bo od 19. sept. do 3. okt. 1959. Udeležijo se ga lahko mladi glasbeniki iz vseh držav, ki so stari od 15 do 30 let. Tekmovali bodo v naslednjih kategorijah: petje, klavir, brač, oboa, tromba in sonatni duo za klavir in čelo. Razpisane so nagrade.

• Mariborska založba Obzorja je izdala knjigo »Srečanje« Jožeta Javornika (Brejca). V njej je zbral svoje zapiske o srečanjih in razgovorih z mnogimi uglednimi francoskimi in drugimi tujimi kulturnimi delavci, zlasti s pisatelji in gledališkimi ter likovnimi umetniki. Kot se zdi, ima Brejce poseben talent, da zna najti stik s takimi ljudmi in jih pripraviti do razgovora. Prvi odzivi kritike pravijo, da je knjiga zanimiva. Za slovenske razmere je vsekakor redka in posebnost.

• Umrl je znani danski kipar Edvard Eriksen, ki je izklesal slavni kip Sirene, postavljen na neki čeri pred pristaniščem v Kjöbenhavn. Star je bil 82 let.

• Pariška revija »Prisme des arts« je prinesla v svoji zadnji, 18. številki članek na osmih straneh o umetnosti v Jugoslaviji; dodanih mu je 27 reprodukcij, med katerimi so tudi dela slovenskih umetnikov. Članek je napisal Grgo Gamulin. Izogiblje se sicer izrazov kot »slovenska«, »hrvaška« ali »srbska« umetnost, pač pa upošteva v pregledu vsa tri glavna umetnostna središča v Jugoslaviji: Beograd, Zagreb in Ljubljano.

• Za najboljši tuji film, ki so ga lani kazali v Združenih državah, so označili kritiki francoski Moj stric Jacquesa Tatija. Sledita francoski »Tisti, ki mora umreti« in indijski Pather Panchali. Kot najboljša igralca leta pa so izbrali Davida Nivena za igro v filmu Ločene mize in Susan Hayward po nastopu v filmu Nočem umreti.

• Med knjigami, ki so imele lani največji uspeh v Združenih državah, so La ciociarra Alberta Moravia (v angleškem prevodu: Dve ženski), Lolita Vladimira Nobokova (že izvirnik je napisan v angleščini), Pasternakov Dr. Zivago, spomini angleškega maršala Montgomeryja (ki so povzročili v Italiji nekaj razburjenja) in Odiseja Nikosa Kazantsakisa.

• Kaplan angleške kraljice kanonik Raven je predlagal v nekem predavanju, da bi ustanovili mešan odbor krščanskih Cerkev in judovske vere, da bi znanstveno preučil rokopise Esence, ki so jih pred dvanajstimi leti našli na obali Mrtvega morja. To je bila največja arheološka senzacija moderne dobe.

Poljski pisatelji proti cenzuri

Sele zadnji čas se je poljsko časopisje razpisalo o nedavnem 9. kongresu poljskih pisateljev, ki je bil 15. in 16. decembra v Wrocławu (prej Breslau) v dolnji Sleziji. Partijsko časopisje je začelo namreč — nekoliko z zakasnitvijo — izražati svojo nevoljo nad tem, da so pisatelji na svojem zborovanju toliko razpravljali o pisateljski svobodi. Po mnenju partijskega tiska so pokazali »pretiran strah« pred povratkom k staremu sistemu zatiranja in onemogočanja svobodnega izražanja in svobodnega javnega mnenja.

Na kongresu, kjer so govorili vodilni poljski pisatelji, so se dejansko največ ukvarjali z nevarnostjo, ki grozi poljski književnosti s strani cen-

zure. Cenzurne ustanove so preprečile v zadnjem času izid tridesetih slovstvenih del. Pri tem pa poljska ustava cenzure sploh ne predvideva in je torej protiustavna, kot je poudaril v svojem poročilu pesnik Pawel Hertz. Kongres je z veliko večino sprejel resolucijo, ki svari pred nevarnostjo cenzure. Ovrigel je tudi izgovore, ki skušajo opravičevati cenzurne ukrepe proti tako imenovani »nihilistični književnosti« s tem, da je »škodljiva«; po mnenju poljskih pisateljev ni nikogar, ki bi si lahko lastil pravico odločati o tem, katera umetnina je »škodljiva« in katera ne. V preteklosti so obsodili mnoga največja dela svetovne književnosti kot »škodljiva«, danes pa veljajo tisti cenzori za omejene in nazadnjaške ljudi.

Za predsednika društva poljskih pisateljev je bil ponovno izvoljen pesnik Anton Slonimski. V odbor pa so bili izvoljeni pisateljica Marija Dabrowska, ki ne pripada nobeni stranki, in iz komunistične stranke izključena pesnika Jastrun in Wazyk. Slonimski je že od leta 1956 predsednik pisateljskega društva. Zanimivo je, da vodilna komunistična pisateljica Jerzy Putrament in Leon Kruczkowski nista bila izvoljena v odbor.

KROŽEK SLOVENSkih IZOBRAZENCEV V TRSTU vabi na sestanek, ki bo v petek, 23. jan., ob 20.30 v Trstu, ul. Commerciale 5/I. Na sporedu je predavanje pisatelja A. Rebulca
»O BORISU PASTERNAKU«

GOSPODARSTVO

Moderno krmljenje

Moderno gospodarstvo teži za tem, da v najkrajšem času in z najmanjšimi stroški doseže čim večjo gospodarsko korist. Po tem načelu se ravna vsa tehnika in zato je razumljivo da se to načelo skuša uvesti tudi v agrarno tehniko, v kmetijsko proizvodnjo. V tem pogledu so bili doseženi že veliki uspehi, ki so omogočili, da so se znižali proizvodni stroški za pridelke in izdelke kmetijstva. Cene mnogih pridelkov silijo našega kmetovalca, da ubere enako pot, če se hoče gospodarsko ohraniti. Pustimo danes ostale kmetijske panoge in pomudimo se nekoliko pri živinoreji.

Naš kmet goji v glavnem goveda, prašiče in perutnino, delno za lastno uporabo, delno za trg, na katerem mora s svojimi cenami konkurirati, če hoče svoje blago prodati. Zato je tudi naš kmet prisiljen računati s proizvodnimi stroški, ki morajo biti čim nižji, in sicer za toliko, da mu razlika med lastno in prodajno ceno dovoljuje gospodarski obstanek ali skromno izboljšanje življenjske ravni. Če je razlika med lastno in prodajno ceno prenizka, začne gospodarsko hirati in propadati.

Uspeh v živinoreji je v glavnem odvisen od pasme živine, od nege in krmljenja. Vsi ti činitelji morajo soglašati: pasma mora ustrezati krajevnim razmeram, biti zgodnja v razvoju in sposobna dati za čim nižjo količino krme čim večji prirastek na mesu, čim obilnejšo molžo ali čim več jajc; nega mora jamčiti zdravje živali; krma pa mora biti taka, da jo živali čimbolje, in če le mogoče, popolnoma izrabijo.

Kaj se lahko doseže, če smo smotrno izbrali pasmo in živino primerno krmlili, nas najbolje poučijo uspehi, ki jih imajo Amerikanci (ZDA) pri vzgoji klavnih piščancev (broilers). L. 1950 so v ZDA vzgojili 631 milijonov teh piščancev, l. 1955 pa več kot dvakrat toliko, in sicer 1300 milijonov. To pomeni, da vsak prebivalec ZDA poje letno okoli 80 piščancev ali 3 piščance v dveh tednih. Od l. 1955 se je število teh piščancev še povečalo, cene pa so se znižale, tako da en kg očiščenega piščanca ne stane niti 500 lir. Cene pa so se mogle znižati, ker so piščance smotrno krmlili. Do l. 1950 so porabili povprečno 3 in pol kg krme za vsak kg mesa in vzgojili v 12 tednih 1½ kg težkega piščanca. Danes dobijo 1 kg mesa samo z 2.2 do 2.3 kg krme in zredijo v 8 tednih piščanca s težo 1.3 kg. Toda kosošerejci niso še zadovoljni in hočejo v sedmih tednih zrediti piščanca, ki naj tehta 1.3 kg in naj zanj porabijo samo 1 3/4 kg krme.

Krma za piščance mora seveda vsebovati vse, kar je potrebno: dovolj škroba, tolašče in beljakovin, dovolj rudninskih soli, vitaminov in hormonov. Vse te snovi pa morajo imeti določene značilnosti in morajo predvsem biti lahko prebavljive.

Enaka načela, kot jih imajo ameriški perutninarji za vzgojo teh piščancev (broilers), uvajajo tudi v ostale panoge živino-

reje, predvsem za mlečne krave, prašiče in celo živali, ki pridejo v poštev za kožuho-vino.

Za primerno krmljenje pa moramo imeti posebno krmo: za krave mlekarike ne zadostujejo grobo seno, detelja in pest otrobov. Različni krmni obroki so natančno izračunani in morajo vsebovati vse tiste snovi, ki so potrebne za uspeh. Ker pa take krme v naravi ni, jo je treba umetno ustvariti. V ta namen nastajajo velikanška industrijska podjetja za proizvodnjo umetnih krmil. Prve take tvornice so nastale že pred desetletji, toda v zadnjem času so se še posebno razvile. Potrošnja umetnih krmil je znašala l. 1957 v ZDA 360 milijonov stotov. Umetnih krmil seveda ne izdelujejo samo v Ameriki, temveč v vseh modernih državah. Anglija proizvaja letno nad 50 milijonov stotov umetnih krmil, Nemčija 25, Nizozemska 29, Danska 20 milijonov stotov. Prav v zadnjih letih je tudi v Italiji nastala že znatna industrija umetnih krmil in današnja letno proizvodnjo lahko cenimo na 5 milijonov stotov.

IZVOZ ITALIJANSKEGA RIŽA

Od 16. septembra 1957 do 15. septembra 1958 je Italija izvozila 2.2 milijona stotov riža. Najboljši odjemalec je bila Indonezija, ki je kupila 664 tisoč stotov. Na drugem so Anglija in njene kolonije s 420.000 stoti, na 3. Japonska s 322.000 stoti in nato Švica, Avstrija, Finska, Norveška, Kanada itd.

Znano je, da zavzema Italija glede pridelovanja riža 1. mesto v Evropi, saj pridelava dvakrat toliko riža kot vse ostale evropske države skupaj. Glede na dobroto pa je italijanski riž zdaleč najboljši na vsem svetu.

Športni pregled

KOSARKA V ITALIJI IN JUGOSLAVIJI

V Benetkah sta v nedeljo nastopili ženski predstavnosti Jugoslavije in Italije. Zmagale so Italijanke s tesnim izidom 52:49 (29:23). Moštvi sta bili po moči skoraj enaki.

V San Remu so bila srečanja za 8. veliki košarkarski turnir, ki so se ga udeležili madžarski prvak Honved, bruseljsko moštvo Racing, italijanski prvak Simmenthal in ekipa iz San Rema, katera je nastopila namesto odsotnega moštva Lech iz Poznania. Na prvo mesto so se uvrstili italijanski prvaki, ki so prepričljivo porazili vse nasprotnike. Drugi je bil Honved, ki je izgubil odločilno tekmo s Simmenthalom z izidom 55:68.

V Ljubljani so v okviru Novoletnega košarkarskega tekmovanja nastopila štiri moštva: Motomorini iz Bologne, Ignis iz Varesa, Crvena zvezda iz Beograda in Olimpia iz Ljubljane. Tekmam je prisostvovalo številno občinstvo. Košarkarji so pokazali zanimivo igro, ki se je predvsem odlikovala v hitrosti napadov in borbenosti. Najboljši igralci so bili: Minja (Crvena zvezda), Inns (Motomorini) in Daneu (Olimpia). Odločilno tekmo sta odigrali Olimpia in Motomorini. Zmagali so domačini z izidom 72:57 (31:36).

SMUČIŠČA SO OZIVELA

Nastopil je čas divjega smuka in uglajenega slaloma. Najboljši smučarji sveta so nastopili v Švici na zasneženih strminah Grindelwalda in Wen-

Tudi naš kmetovalec kupuje vedno več umetnih krmil, a žal so ta krmila v Italiji sorazmerno predraga. Z gotovostjo pa lahko računamo, da se bo cena v kratkem času znatno znižala, in sicer zato, ker je vlada odredila, naj se spremenijo v krmilne moke odvišne zaloge pšenice, ki se že več let nahaja v ljudskih zbirališčih (am-massi, državnih zalogah). Te pšenice namreč ni mogoče prodati v inozemstvo brez velike izgube, ker bi se dobilo komaj 3.000 lir za stot. Krmilna moka iz te pšenice bo stala po vsej Italiji 4.000 lir za stot. Ko pšenico zmeljejo, ji primešajo nekoliko rastlinskega oglja, ki je za živali koristno, na drugi strani pa onemogoča, da bi moko kupovali za človeško prehrano.

LUCERNO KAŽE SEJATI SAMOSTOJNO

Lucerna, 7-letna ali večna detelja (erba medica) je danes v naših krajih najvažnejša krmna rastlina in kmetovalci je mnogo sejejo, ker vedo, da je krma tečna in da izboljša zemljo. Lucerno sejejo večinoma med ozimno pšenico, in sicer po navadi samo, kakšenkrat pa pomešano z laško in angleško ljujlo. Prav redki sejejo samo lucerno.

Kaj je bolje? Izkušnje pravijo, da imamo od lucerne največji dobiček, če jo sejemo samostojno, torej ne kot vmesno setev. To je pokazal naslednji poskus.

V Premariaccu pri Čedadu so spomladi 1957 posejali 30 kg lucerninega semena na ha. Prvo košnjo so imeli 15. junija in nato še trikrat, zadnjič 7. oktobra. Skupno so nakosili 102 stota suhe krme. V l. 1958 so kosili tudi 4-krat, in sicer prvič 20. maja, zadnjič pa 26. oktobra. Nakosili so 148 stotov suhe krme. Ker je bila v obeh letih suša, je bil pridelek manjši, kot če bi suše ne bilo.

Pred setvijo so zemljišče izdatno pognojili, in sicer s 350 stoti hlevskega gnoja, 12 stoti superfosfata in 5 stoti kalijeve soli. Letos pa niso gnojili.

Na prvem tekmovanju so bile uspešne: Nemka Mittermeyer (slalom), Američanki Pitou (smuk in alpska kombinacija) in Snite (veleslalom) ter Finka Rantanen (tek). V Stafeti 3x5 km so v hudem snežnem metežu zmagale Švedinje.

V Wengenu je prevladoval Karl Schranz (Avstrija), ki mu strokovnjaki pripisujejo veliko bodočnost. Odlikoval se je tudi Avstrijec Oberaigner.

V Le Brassusu, ki leži med Francijo in Švico, so bili smučarski teki. Najbolje so se izkazali severnjaki, in sicer: Finca Wäisänen (tek) in Hyttiä (skok) ter Norvežan Gundersen (nordijska kombinacija). Italijani so se proti pričakovanju kar dobro odrezali.

V Cortini je bilo mednarodno srečanje v skokih, kjer je bil najuspešnejši Italijan Zanadela.

Če pregledamo uspehe posameznih alpskih smučarjev v povojnem času, ko so bile na sporedu tri olimpiade in tri svetovna smučarska prvenstva, ugotovimo, da je najboljši smučar Avstrijec Toni Sailer. Na častnih mestih sta še Norvežan Eriksen in Italijan Colo. Sledijo Pravda (Avstrija), Couttet (Francija), Molterer (Avstrija) in Oreiller (Francija). Smučarke so pa tako razvrščene: 1. Berthod (Švica), 2. Jochum-Baiser (Avstrija) in 3. Dänzer (Švica).

SPORT PO SVETU

Rugby — V tekmih za pokal Petih držav, ki je bil v Parizu, je Francija premagala Škotsko z 9:0.

Plavanje — V Sydneyu je domačin Jon Konrads postavil nov svetovni višek na 800 m in 880 yd s časom 8'59"6.

Avtomobilizem — V dirki za Veliko nagrado Nove Zelandije je zmagal Anglež Stirling Moss.

13

Za
naše

n
a
i
m
l
a
i
š
e

V
s
r
c
u

A
f
r
i
k
e

KO SO ČRNCI
OPAZILI LEVA,
JIM JE BIL TA ŽE
ČISTO BLIZU

ZMETALI SO PROTI NJEMU
SVOJA ZASTRUPljena KOPJA,
TODA...

...NOBENO GA NI NITI OPRAŠNILO.

HEJ,
PAZI!

STRASNO!
NE MOREM
GLEDATI...

HEJ,
TRDONJA!

KDO ME KLIČE?
TO JE ZVITOREPČEV
GLAS!

V DACHAUSKIH BLOKIH

E. Z.

48

Morda tudi jaz ne bom dočakal svobode in še marsikateri drugi tudi ne, ki se je zdaj še veseli, sem razmišljal. Gledal sem živahno skupinico, ki je sedela na treh sosednjih vrhnjih pričenah okrog prof. Jožeta Kosmatina, ki jim je pripovedoval najnovejše vesti, in njihov veder optimizem se mi je prvokrat zazdel skoro fantastičen. Koliiko jih je med njimi, ki ne bodo nikoli več videli Ljubljane? Zanje nima nobenega pomena, če bodo Rusi v tej ofenzivi prodrli sto kilometrov več ali manj proti zahodu in če bo kmalu druga fronta odprta. In koliko takih je med nami?

Hkrati pa sem občutil, da smo živi in mrtvi neločljivo zvezani v boju, ki ga bojujemo za svobodo svojega naroda in vsega človeštva in da prehaja naloga mrtvih na žive. Tisti, ki bodo živeli, morajo nadaljevati boj mrtvih in uresničiti ideale, za katere so dali oni življenje. To je moralna dolžnost, ki se ji živi ne bodo smeli izneviriti. Mrtvi bodo živeli v živih in na njihovi žrtvi bo sezidan povojni svet.

Začutil sem odgovornost do mrtvega brata in prijatelja in do vseh mrtvih, ki so padli za iste ideale, in skoro mistično povezanost z

njimi preko groba. In v tihem sklepu, da bom bojeval dalje njihov boj, dokler bom živ, in v odločenosti, da bom skušal ostati živ prav zato, da pomagam uresničiti njihove ideale pri ustvarjanju nove povojne slovenske skupnosti in boljše človeške družbe, v kateri ne bodo več možne take nečlovečnosti, kakor se dogajajo v tej vojni, sem končno zadremal. Drugi so že davno spali.

Kako mučna so bila potem jutra, ko sem se iz sanj vzdrnil v resničnost, ko se mi je hipno povrnila zaves tistega, kar se je zgodilo. Nagonsko sem se skušal zavarovati pred notranjo bolečino s tem, da sem čim več mislil na druge stvari in se zamotil s čimer koli. Žal mi je bilo, da nisem imel še nobenega dela, tako da sem moral ostajati z nekaterimi drugimi »novodošleci« vse dni na bloku v brezdelju. Drugi so odhajali zjutraj na delo v razne »delovne komande«, mi pa smo po ves dan posedali v »štubi« ali na stopnicah pred vhodom v barako na soncu, ki je že prijetno grelo. Le da so si pogosto sledile pomladne plohe, ki pa navadno niso dolgo trajale. Že med dežjem je posijalo sonce in ustvarjalo na nebu lepe mavrice. Še nikoli v svojem življenju nisem tako živo občutil pomladi, še nikoli nisem tako hrepenel po njej, po pomladnih gozdovih in tratah kakor to pomlad v Dachauu, ki pa se nam je javila le v sončnih lisah na poteptanem dvorišču barake in v plohah. Dehtenje daljnih gozdov in bujnost pomladne vegetacije na močvirnih

TEDENSKI KOLEDARČEK

18. januarja, nedelja: Sv. Petra stol, Vera
 19. januarja, ponedeljek: Marij
 20. januarja, torek: Fabijan
 21. januarja, sredo: Neža
 22. januarja, četrtek: Viktor
 23. januarja, petek: Rajmund
 24. januarja, sobota: Felicijan

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 14. januarja si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	622—624 lir
avstrijski šiling	23,75—24,25 lir
100 dinarjev	72—75 lir
100 francoskih frankov	120—125 lir
funt sterling	1725—1750 lir
nemško marko	148—149 lir
švicarski frank	144—146 lir
napoleon	4575—4800 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 18. januarja, ob: 9.00 Kmetijska ura; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Kronika sedmih dni v Trstu; 15.20 Šoštakovič: Koncert za klavir, op. 35; 15.40 Poje Svetovivanski zbor; 17.00 »Ura fantazije«, veseloigra v 3 dej., ki jo je napisala Anna Bonacci, prevedel Martin Jevnikar. Igrajo člani RO, vodi Jože Peterlin; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Pesniki in njih stvaritve: »Vittorio Allieri«; 21.20 Dalmatinske pesmi.

Ponedeljek, 19. januarja, ob: 12.55 Orkester Guido Cergoli; 14.30 Teden v svetu; 18.00 Radijska univerza: Tone Penko: »Iz življenja tujih ptičev: kivi«; 18.10 Koncert sopranistke Ileana Bratuzeve, pri klavirju Silva Hrašovec; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 20.30 George Gershwin: »Porgy and Bess«, opera v 3 dej. Orkester in Zbor »J. Rosamond Johnson« vodi Engel Lehman. Pri bližno ob 22.00: Mala literarna oddaja.

Torek, 20. januarja, ob: 12.55 Orkester Armando Sciascia; 18.00 Z začarane police: Ivanka Cegnar: »Psiček Belinček«; 18.10 Bach: Sonata št. 3 v C-duru za violino solo; 19.00 Utrinki iz znanosti in tehnike; 20.30 Slovenske instrumentalne zasedbe; 21.00 Obletnica tedna: »120-letnica rojstva slikarja Cezannea«; 22.00 Umetnost in življenje: »Dunajska kulturna kronika ob začetku leta«; 22.15 Simfonični koncert Tržaške Filharmonije, ki ga vodi Giorgio Cambissa.

Sreda, 21. januarja, ob: 12.55 Parada lahkih orkestror; 18.00 Radijska univerza: G. Colonnetti: »Znanstveno preučevanje organizacije industrijske proizvodnje«; 18.10 Sibelius: »Pelleas et Melisande«, suite op. 46; 18.30 Vokalni kvintet Niko Štrifof; 19.00 Zdravstvena oddaja; 21.00 »Nevihta«, drama v 5 dej. Andreja Nikolajevića Ostrovskega, prevedel Josip Vidmar. Igrajo člani RO, vodi Jože Peterlin.

Četrtek, 22. januarja, ob: 12.55 Barnabas Bakos s svojim ciganskim orkestrom; 18.00 Z začarane police: Marija Polak: »Začarana deklica«; 18.10 Stravinsky: Petruška, komični prizori v štirih slikah, balet; 19.00 Sola in vzgoja: prof. Ivan Theuerschuh: »Kaj pravijo vajenci o sebi?«; 20.30 Orkester Bojan Adamič; 21.00 »Potovanje na mesec«, radijska zgod-

ba, ki jo je napisal Charles Chilton, prevedel Mirko Javornik. 10. slika. Nastopajo člani RO, vodi Jože Peterlin; 22.00 Iz sodobne književnosti: Smiljan Rozman: »Nekdo«; 22.15 Koncert basista Ante Žmikiča, pri klavirju Gojmir Demšar.

Petek, 23. januarja, ob: 12.55 Orkester André Kostelanetz; 18.00 Radijska univerza: Ivan Artac: Življenje starih Egipčanov: »Potovanje«; 18.45 Samospjevi srbskih skladateljev; 19.00 Sirimo obzorja! Saša Martelanc: »Mladi državljani«, 16. oddaja; 20.30 Armando Trovatioli in njegov orkester; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Znanost in tehnika: »Sončna energija v službi človeštva«; 22.15 Koncert violinista Pier Luigi Urbini, pri klavirju Rodolfo Caporali; 22.40 Slovenski oket.

Sobota, 24. januarja, ob: 12.45 V svetu kulture; 14.45 Harry James in njegov orkester; 15.00 Jugoslavija v pesmi in plesih; 16.00 Novelist tedna: Stevan Sremac: »Buri in Angleži«; 16.45 Bizet: Arležanka, suite iz koncerta št. 1; 17.30 Velika dela slavni mojstrov; 18.00 Oddaja za najmlajše: Fran Novina: »Držni Tinče«. Igrajo člani RO, vodi Slavko Rēbec; 19.00 Sestanek s poslušalkami; 20.40 Zbor Emil Adamič; 21.00 Alfred de Musset: »Vrata morajo biti odprta ali zaprta«. Nastopajo člani RO, vodi Stana Olfizija.

ŽENSKI KOTIČEK**JABOLKA IN ZDRAVJE**

Vsako ve, da so jabolka človeku zelo koristna: krepijo človeški organizem, a so tudi primerna, če hočeš shujšati ali svoje telo osvežiti. Jabolka vsebujejo sladkor (saharozo), vitamine A, B in C ter rudninske snovi (kalij, natrij, kalcij). Zdravniki priporočajo uživanje neolupljenih jabolok, ki jih je seveda treba zelo dobro umiti. Preden jabolka zaužiješ, jih dobro prežveči.

Če želiš shujšati, ti koristi, ako pred vsakim obrokom hrane poješ eno jabolko. To ti uteži lakoto, tako da boš zatem zaužila manj težkih in mastnih jedi, ki, kot znano, debelijo.

Če imaš občutljiv želodec, zaužij večkrat jabolka. Vsebujejo namreč tanin in celulozo (v mehkem stanju), ki blagodejno vplivata na želodec. Jabolka naj bodo nastrgana.

Če čutiš bolečine v sklepih, pij čaj iz jabolok. Pripraviš ga takole: jabolčne lupine (sveže ali posušene) poliješ z vrelo vodo — in čaj je pripravljen. Pij ga zjutraj in zvečer.

Če se hočeš zrediti, pripravi tole jed: pomešaj tri nastrgana jabolka s pol litrom mleka (če želiš, lahko nekaj ruma), daj testo v pečico in ga prepeči kot palačinko. Testo naj se speče na obe strani.

ZAHVALA

Globoko ganjeni zaradi tolikih izrazov sočustvovanja ob nenadni izgubi ljube matere

Petean Katarine vd. Tomsic

se iz srca zahvaljujemo zlasti č. g. župniku in ostalim duhovnikom, sosedom in darovalcem cvetja

družina TOMSIĆ

Sovodnje, 10. jan. 1959.

ZA BISTRE GLAVE**1. UGANKA**

Dva »o«, dva »p«, samo en »t« imam, kot tak se ti predstavljam kot uganka. En sam obraz od spred in zad imam, Sienkiewicz pove ti, kje je zanka.

2. POSETNICA

C. C.

JAKOMIN DARKO

S. O.

Katere vrste trgovino ima ta gospod?

3. ARITMETIČNA NALOGA

Kako se dobi izid 1000 iz osmih 8?

4. RACUNSKA NALOGA

9. 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1. = 100

Če hočeš dobiti zahtevani izid 100, moraš med posamezne številke vstaviti namesto pik ustrezne računске znake.

Rešitve objavimo v prihodnji številki!

DROBNI NASVETI

■ *Zrak v sobi* izboljšamo, če preženemo tobačni dim, tako da vlijemo v kovinsko posodo kolonjsko vodo in jo prižgemo.

■ *Na kuhinjski tehtnici* ne smemo puščati uteži, ker se tehtnica na ta način hitreje pokvari. Uteži naj bodo spravljene v posebni škafli.

■ *Predmete iz gume* čistimo z mlačno milnico. V ta namen ne smemo uporabljati bencina, niti sušiti gumenih predmetov na soncu.

■ *Robce* likamo po obeh straneh. Z vročino namreč uničimo bakterije in klice, ki so prišle nanje pri sušenju ali že prej.

OBVESTILO KOKOSEREJCEM

V zvezi z zadnjim obvestilom, da smejo kokošerejci naročiti pri Kmetijskem nadzorništvu v Trstu en dan stara piščeta ali valilna jajca odbranih pasem, sporočamo, da se sme naročiti **najmanj 25 piščet ali valilnih jajc**.

Da bi se tukajšnja kokošereja pričela čim bolj smotrno razvijati, je nadzorništvo določilo, da sme vsak kokošerejec naročiti piščeta ali jajca samo dveh pasem izmed tistih, ki jih ima na razpolago nadzorništvo.

Naročila se sprejemajo do 24. jan. v Trstu, ulica Ghega 6.

SLOVENSKO DOBRODELNO DRUŠTVO V TRSTU priredi v nedeljo, 8. febr., ob 21. uri

»VELIKI DOBRODELNI PLES«

v hotelu Excelsior Palace. Vstop izključno z vabilom, ki ga lahko dnevno dvignete na sedežu društva v ul. Machiavelli 22/II. od 17. do 19. ure, kjer se lahko tudi rezervirajo mize

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša
 Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
 Telefon 29-477

dachauskih poljih smo si le predstavljali ob pogovorih tistih, ki so se vrnili zvečer z dela nekam vedro upehani. »Besede kot Wildpark, plantaža, kopanje so vzbujale v nas prijetne in kar idilične predstave, imele so okus po širni, svobodni pomladni pokrajini, ki nam jo je zapiralo taboriščno obzidje in od katere smo videli samo nekaj daljnih skupin dreves na gričih in nekaj zeleno pobarvanih vil s strmimi rdečimi strehami in živobarvnimi polknicami sredi temnih smrek.

Čeprav se čudno sliši, je vendar res, da smo si želeli dela. Ne zaradi dela samega, ampak zato, ker je bila to edina možnost, da je človek prišel iz taborišča. Predstavljali smo si, da mora biti zelo prijeten občutek, ko stopiš skozi stranska taboriščna vrata med dvema visokima stražnima stolpoma, pa čeprav v četverstopih delovnih kolon in z SS-ovskimi stražami z brzostrelkami in puškami v rokah na vsaki strani kolone. Toda že samo svobodni razgled po polju in stik s pomladno naravo je moral vzbujati v

internirancih občutek, za katerega smo jih zavidali. Nam je bilo to onemogočeno, dokler nismo bili sprejeti v kako »delovno komando«.

Najbolj zaželena je bila delovna komanda Wildpark, češ da je tam najmanj dela in najmanj priganjanja. Tako sem se začel zanimati za to, da bi bil sprejet v to delovno skupino. To ni bilo lahko, ker je bilo vedno veliko prosilcev, število delavcev pa je bilo omejeno. Pozneje sem spoznal, da je bilo celo mnogo previsoko za tisto delo, ki ga je bilo treba dejansko opraviti. Tako je bilo treba imeti nekaj sreče, da je bil kdo sprejet v »delovno komando« v Wildparku ali na plantaži. Toda v delovni skupini Wildparka so bili skoro sami Slovenci in nekateri moji novi prijatelji, ki so že delali v tej delovni komandi, so se zavzeli zame in tako se je čez kakih štirinajst dni le zgodilo, da sem bil uvrščen tudi jaz v njihovo skupino. K temu so pripomogle tudi cigarete, ki so bile v taborišču najbolj zaželena in trdna valuta. (Dalje)